

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE EFECTUATE ÎN 1983 LA VITĂNEȘTI, JUD. TELEORMAN

de VALERIU LEAHU
și GEORGE TROHANI

Între 6 și 30 septembrie 1983 au fost efectuate noi săpături arheologice în vastul complex tumular situat pe câmpia înaltă dintre râul Vedea și afluenții estici ai Teleormanului, zonă unde, în urmă cu șase ani, explorarea a două movile funerare s-a soldat cu descoperirea unor morminte de înhumare aparținând păstorilor originari din stepele nord și vest-pontice, din perioada de trecere de la eneolitic la epoca bronzului, de asemenea sarmaților și pecenegilor¹.

Tumulul cercetat în noua campanie de săpături s-a situat tot în perimetrul satului Vitănești (com. Purani, jud. Teleorman), poziția sa mai sigură aflându-se la circa 800 m sud de șoseaua București-Alexandria și la aproximativ aceeași distanță spre est de S.M.A. Purani. Tumulul este denumit de către localnici "Movila lui Voicu Piscică".

Spre deosebire de tumulii explorați în 1976, acesta cercetat în 1983 a avut dimensiunile considerabil mai mari: înălțimea sa față de nivelul solului actual măsoară în centru 2,10 m, iar diametrele actuale au fost de 56 x 52 m. Inițial diametrele erau de 40 x 32 m, forma tumulului fiind neregulat rotundă.

Pentru cercetare s-a adoptat, și în campania din 1983, metoda secționării și săpării exhaustive a mantalei și suprafeței funerare printr-un sistem de șanțuri paralele cu profile intermediare, dispuse în patru sectoare, create de doi pereți diametrali perpendiculari, cu intersecție în punctul central al tumulului și creând astfel două profile complete ale complexului.

Studiul acestor profile a probat că tumulul a fost ridicat pe un sol lutos-nisipos, gălbui, cu structură compactă, pe o suprafață neregulat circulară, neamenajată, în centrul căreia a fost săpată groapa unui mormânt. Mantaua ridicată peste suprafața funerară a fost amenajată depunându-se; la bază un pământ cenușiu închis, humos, apoi peste acesta, un pământ cenușiu deschis, cu aspect relativ bulgăros, iar deasupra, pentru a se da stabilitate monticulației, un strat de pământ galben lutos. Depunerile din urmă, dar mai ales cea de lut, au alunecat cu timpul, ultima lipsind din zona de vârf a movilei, fiind mai masată, mai îngroșată către linia de circumferință a tumulului. În fine, să menționăm că în deosebi depunerea alcătuind baza mantalei a fost amenajată prin clădirea, una lângă alta, a mai multor movile mici de pământ.

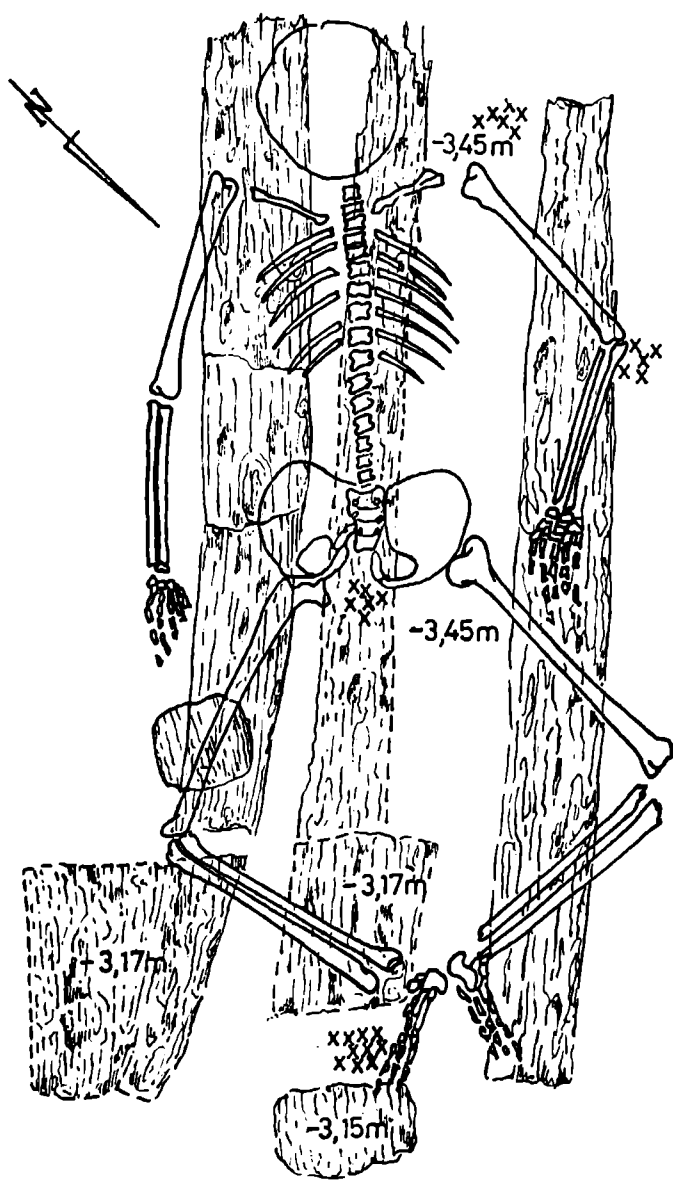
Tumulul a fost ridicat pentru depunerea unui înhumat aparținând populațiilor nomade de stepă, răspândite, cum se cunoaște, pe o arie vas-

tă, atât în nordul cît și în vestul Mării Negre.

Depunerea înhumatului s-a făcut pe centrul suprafeței funerare cvasicirculare, într-o groapă rectangulară simplă - fără alte amenajări săpate - adîncită cu aproximativ 1,20 m față de nivelul antic de călcare, fundul gropii fiind amenajat printr-un pat de lut bătătorit. Înhumatul (M.1) a fost așezat cu capul spre sud-vest și picioarele către nord-est, în decubit dorsal. Craniul - pe occipital, tasat; coloana vertebrală - întinsă, dreaptă; cutia toracică - pe loc, cu coastele, de asemenea, tasate. Membrile superioare - pe lîngă corp: dreptul întins, stîngul flectat din cot. Oasele bazinului - în poziție normală, dar și ele puternic tasate. Membrile inferioare, inițial (ritual) îndoite în sus, au alunecat sub presiunea pămîntului, desfăcîndu-se cu genunchii în exterior. Pe patul de lut bătătorit al gropii, cu deosebire în dreptul craniului, oaselor bazinului și la picioare au fost depuși bulgări de ocru roșu. Groapa a fost acoperită cu bîrne de lemn, de regulă late și groase, dispuse, cele mai multe, paralel la axul longitudinal. (În mod cert, o bîrnă a fost așezată și perpendicular la patul gropii, paralelă și apropiată de peretele sud-estic). (fig.1).

În centrul tumulului a fost practică o înmormîntare secundară. (M.2). Într-o groapă de formă rectangulară, adîncă de minimum 1 m (limita de pornire în jos nu a putut fi precis determinată), au fost depuși doi înhumați, ambii cu capul către sud-vest și picioarele spre nord-est. Un înhumat a fost așezat în decubit dorsal, într-o poziție foarte mult asemănătoare scheletului descoperit în mormîntul nr.1. Craniul, pe occipital, era ușor deplasat spre stînga; coloana vertebrală - dreaptă, întinsă; cutia toracică în poziție normală, dar cu coastele aproape în întregime pulverizate. Membrile superioare, pe lîngă corp, erau și la acest schelet, dreptul întins (păstrîndu-se doar humerusul, o parte din cubitus și cîteva falange), iar stîngul flectat din cot. Din oasele bazinului - slabe urme. Membrile inferioare au fost și acum îndoite ritual în sus, dar întocmai ca în M.1, au alunecat și s-au desfăcut (cu genunchii în exterior) sub presiunea pămîntului de umplutură a gropii. În situ s-au găsit doar ambele femure și tibia stîngă. Al doilea înhumat a fost depus în stînga primului, culcat pe dreapta, în poziție chircită. Craniul, însă, tot pe occipital; coloana foarte puțin curbată; din cutia toracică numai cîteva coaste pulverizate; dintre membrele superioare doar humerusul și cubitusul stîngi, fragmentare, cubitusul și radiusul drepte, deplasate; dintre membrele inferioare, femurii și tibiile, fragmentare, tasate și resturi de oase plantare stîngi. Și aici bulgări de ocru roșu au fost așezați în dreptul craniilor și oaselor bazinului. Spre deosebire de înmormîntarea inițială, la aceasta, de a doua, nu s-a mai folosit acoperirea gropii cu bîrne de lemn (fig.2).

Absența oricăror elemente de inventar face dificilă încadrarea cronologică și culturală a celor două înhumări; singurele elemente cu care se poate eventual opera sînt în acest caz unele detalii caracteristice ale ritului și ritualului de înmormîntare. În această privință trebuie reținute pentru mormîntul inițial, depunerea înhumatului într-o groapă simplă,

VITĂNEȘTI, 1983 — M.1

Fig.1.-Mormântul nr.1 cu bîrne de lemn și ocru roșu (XXX).

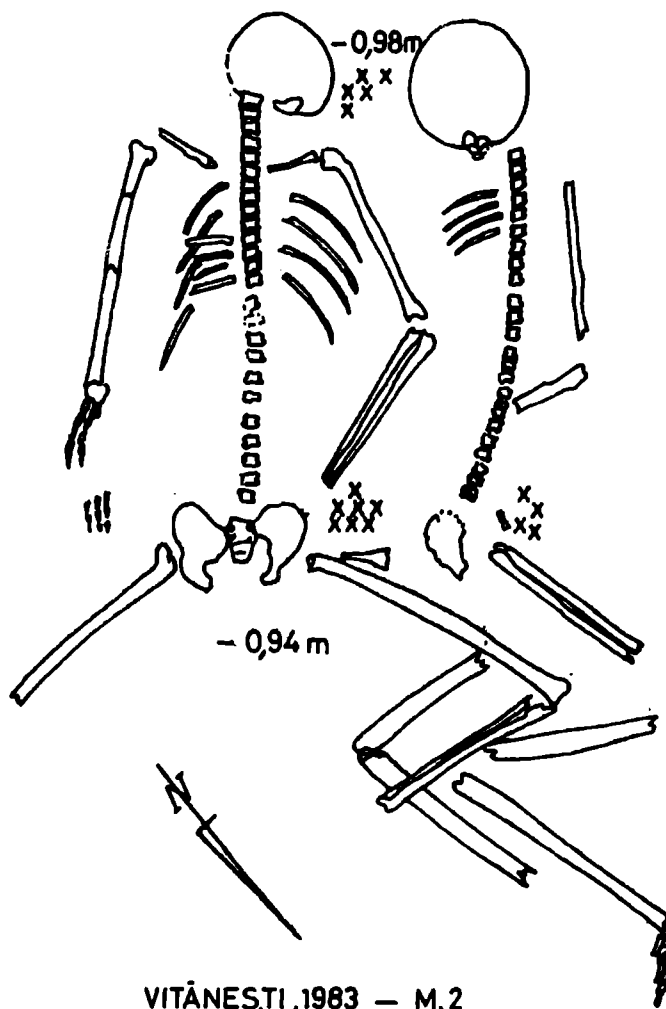

Fig.2.-Mormântul dublu,nr.2, cu depuneri de ocră roșu (XXX).

așezarea sa în decubit dorsal cu brațele întinse pe lângă corp și picioarele îndoite în sus din genunchi, în fine acoperirea gropii cu bîrne. Toate aceste trăsături situează - cu multă probabilitate - mormîntul pentru care s-a ridicat tumulul într-un orizont corespunzător culturii Iamnaia, așadar în limitele perioadei de trecere de la eneolitic la epoca bronzului, respectiv în a doua jumătate a mileniului III f.e.n.² Similitudini frapante între înhumatul inițial și unul din scheletele mormîntului dublu, secundar: aceeași orientare, depunerea tot în decubit dorsal, cu genunchii ridicați prin îndoirea picioarelor, poziția identică a brațelor (cel drept întins pe lângă corp, cel stîng ușor îndoit din cot), în fine, depunerea bulgărilor de ocră în dreptul craniului - toate acestea permit - ipotetic desigur - o apropiere a mormîntului secundar, atît cronologic cît și cultural, de grupa la care a fost atașat înhumatul inițial din tumul. Cît de mult, pînă la ce limite s-ar putea opera în această apropiere este greu de precizat în stadiul actual al cercetării.

Dezvelirea în 1983 a încă două morminte aparținînd populațiilor nomade venite din stepele nord și vest-pontice se adaugă descoperirilor de acest tip făcute anterior la Vițânești, precum și celor efectuate la Orbeasca, Văceni și în alte localități din Cîmpia Teleormanului, ba și mai la vest, la Drăgănești-Olt. Totodată, rezultatele din 1983 sugerează că tumulii mari din această întinsă zonă, dispuși - după cum se observă clar în teren - pe aliniamente, au fost ridicați de aceleași populații păstorești și utilizați de ele timp mai îndelungat. Asemenea date par să indice că în perioada de trecere de la eneolitic la epoca bronzului, poate și la începutul acestei din urmă epoci, Cîmpia Teleormanului a cunoscut o prezență masivă și de durată a populațiilor nomade venite din stepele nord și vest-pontice - fenomen ale cărui implicații sînt în genere cunoscute, dar care se cer încă urmărite, studiate. Și pentru atare motive săpăturile de la Vițânești vor continua.

NOTE

- 1 Cf. Valeriu Leahu și George Trohani, în SCIVA, 29, 4, 1978, p. 529-539; idem, în Cercetări arheologice, III, 1979, p. 127-141.
- 2 O.G. Sapoșnikov, în Istoriya Ukrainskoi SSR, Kiev, 1981, 1, p. 101-106.

LES FOUILLES ARCHÉOLOGIQUES EFFECTUÉES EN 1983 À VITĂNEȘTI

Résumé

Les deux sections pratiquées dans le tumulus "Movila lui Voicu Pîsică" (diamètre actuel 56 x 52 m. et diamètre ancien 40 x 32 m.; hauteur

actuelle 2,10 m.) ont eu comme résultat la découverte de deux sépultures.

La sépulture No.1, pour la quelle on a élevé le tumulus, contient un inhumé - en decubitus dorsal et les genoux pliés en haut - dans une fosse située à 1,20 m. sous le sol antique. On a découvert des traces d'ocre rouge et les restes d'une construction en bois. Selon ces données, la sépulture est attribuée à la civilisation de Imnaia (fig.1).

La sépulture No.2, secondaire, contient deux inhumés - un, en decubitus dorsal et avec les genoux repliés en haut, et le second en position accroupie. Des traces d'ocre rouge se trouvent également. Du point de vue chronologique et culturel, cette seconde sépulture doit être proche de la première (fig.2).

EXPLICATION DES FIGURES

Fig.1.-La sépulture No.1 avec les vestes d'une construction en bois et des traces d'ocre rouge (XXX).

Fig.2.-La sépulture No.2, double, avec des traces d'ocre rouge(XXX).